

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Mindennemű, akár a szerkesztőséget,
akár a kiadóhivatalt illető küldemény
a főiskolába címzendő.

Megjelenik: havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:
BOROSS LAJOS

Kiadóhivatal főnöke:
KUN ZOLTÁN

Előfizetési ár:
Egész évré 3 frt, félévre 1 frt 50 kr,
negyedévre 75 kr.
Egyetemi és akadémiai hallgatóknak,
önképzőköröknek
egész évre 1 frt 50 kr, félévre 75 kr.
Egy szám ára: 10 krajcár.

Ideálizmus! Komoly munka! Hazaszeretet!

Leirtam e szókat és bár érzem, hogy azok egyike is elég egy egész életet áldozni reá, — tudom azt is, hogy ki ifju éveit *mindhárom* fogalomnak nem szentelte, férfikorban *egyért* küzdeni is képtelen.

E meggyőződésben bontom ki zászlónkat s írom reá a hármas jelszót: *Ideálizmus! Komoly munka! Hazaszeretet!*

Nem ringatom magam hiu reményben. Tudom, kevesen lesznek, kik frázisnál egyébnek is tartásák e szavakat.

Hiszen ideálizmusért lelkesedni ma, mikor ezren és ezren, talán a legjobbak közülünk a nyomorral vívnak szomoru harcot a megélhetésért; — komoly munkát követelni ma, mikor ezren és ezren, talán a legjobbak közülünk képzett, okos fővel hordozzák kezökben a koldusbotot, mert sok silány alak üres fejjel, de a léha tetszelgésnek ügyes alkalmazásával helyöket elvette; hazaszeretetet hirdetni ma, mikor a magyar ifjúság, mely még öt évtizeddel előbb lerombolva százados intézményeket, képes volt teremteni új hazát, oda süllyedt, hogy nem meri többé nemzetet megrázó őszinte szavát hallatni s ha gyáva félelmét pillanatra mégis lerázva olykor megmozdul, kutyakorbáccsal parancsolják vissza szégyenletes vesztelésébe s meghunyászkodásának jutalma a megérdemlett guny mosoly: bizony cseppet sem csodálom, ha sokan hangzatos szólamnak tartják csak lobo-gónk jelszavát s szomoru mosolylyal rajongónak nevezik a hirdetőt...

És én azért nem tudok, nem is akarok szabadulni a meggyőződés alól, hogy van jogom ilyen

zászlót ragadni fel és nem tudok, de nem is akarok szabadulni hitemtől, hogy e zászlót mi előbbre — s ha csakugyan magyar még a magyar ifjúság — utódaink diadalra viszik.

Sokan unott dolognak tartják a szerkesztői beköszöntőt s mondják, hogy mint sablonos terhen igyekeznek tulesni rajta író és olvasó egyaránt.

Én azt hiszem, hogy ifjúsági lapnál ez unottságnak helye nincs. Mert igaz ugyan, hogy egy főiskolának lapját az egész főiskolának ifjúsága van hivatva megszerkeszteni s így a lapnak első és fő-kelléke, hogy hű tükre legyen az ifjúság életének, de az sem vitázható el, hogy a tevékenységnek különösen kifelé irányítása sokban függ a szerkesztői elvtől, melynek nemesak szabad, de kell is érvényesülni, hogy a különben szétágazó munkák egyesülten egy cél felé törhessenek.

Ha tehát a szerkesztő becsületesen olyannak akar maradni, a milyennek magát a beköszöntőben megismerteti, úgy szavait nem unott közönnnyel, de komoly megfontoltsággal kell közrebocsátania, az az olvasó pedig, ki a magyar diákság elhanyagolt viszonyainak tudatában értékelni bírja egy ifjúsági nyomtatott lap fontosságát, lehetetlenség, hogy valamelyes érdeklődéssel ne tekintené: milyen szellemenben lesz vezetve a lap, mely tekintettel a diákkongresszusoknak még az összejövetelben is eredménytelen voltára, a magyar főiskoláknak és egyetemeknek egyedüli érintkezési eszköze?

Szeretem és becsülöm Debrecen főiskolájának ifjúságát. Lelkem minden erejével törekedni fogok reá, hogy a körben, melyben élek s az eszközökkel, melyek rendelkezésemre állanak, mindennek fölött és első sorban az ő javát munkáljam.

Ez a szeretet és becsülés azonban nem tesz elfogulttá s ígérem azt is, hogy valahányszor olyat

tesz, a mit nem lenne szabad tennie, vagy olyat nem tesz, a mit kötelessége volna teljesíteni, — ostorrrá fonom azt a zászlót, melyet imént az ő nevében bontottam, s megsuhogtatom azt ha kell ez ifjuság feje fölött is!

A kicsinyes és könnyelmű előítélet, a műveltebb elemekhez nem illő elfogultság, az ifjúsági ügyeknek belekóstolás nélküli kicsinylése, a tankönyveknek kötelességszerű böngészésén túlterjedhető munkánál az átkos ridegség, sőt cinizmus nálunk sem ismeretlen fogalmak, — fölveszem e fogalmak ellen a harcot, hiszem, hogy akadnak, kik velem küzdenek és hitványság lesz bárkitől is e harcnak győzelemre jutását minden áron megakadályozni!

Tudom értékelni az egyetértést vidék és főváros között.

A Kolozsváron megtartott folyó évi országos diákértekezleten való szereplésemről megrovó közleményeket tettek közé a fővárosi napilapok, úgy kommentálván a dolgot, hogy egyik indítványom szakadást idézett elő a magyar diákság körében, mivel Budapesttől elvétettem a központi jelleget.

A budapesti egyetem hallgatói tiltakoztak a diákértekezlet e határozata ellen s kijelentették, hogy azt magukra nézve kötelezőnek el nem ismerik.

Év végén lévén a dolog, bár a fővárosiaknak nem épen szelíd tiltakozó szavaik következtében is mintegy provokálva voltam a nyilatkozatra, alkalmas terrénem hiányában nem tettem meg azt. Most azonban szükségesnek tartom kijelenteni, hogy a szakadásnak ilyen formában való híresztelése *nem volt igaz*.

Egy tény. Ott voltam 1898-ban a budapesti országos diákkongresszuson, — meggyőződésemet ott szereztem, hogy a központ beteg. Rut pártoskodásnak színhelye volt akkor az Egyetemi Kör s az átkos szellemet bevívén a kongresszusi tárgyalásokra, az ország szívében, a negyvennyolcas események félszázados jubileumán három napig tárgyalt egymással Magyarország művelt ifjúsága úgy, hogy a szegény pirja szökik ma is arcomba, ha rá gondolok. Ez a betegség nőtt a központon s a legutóbbi kolozsvári értekezleten oly visszataszító alakban juttatták azt maguk a központi egyesületek kifejezésre, hogy a megdöbbenés hatása alatt az értekezlet általános helyeslése közepette megbot-

ránkozásomnak adtam kifejezést a budapesti Egyetemi Kör eljárásával szemben.

Tovább nem mentem s a budapestiektől a helyzetük által különben is biztosított központi jelleget elvenni egyáltalában nem volt a célom.

A harctól nem félek, de szükségtelenül azt nem keresem.

A magunk ügyei után és a mellett különös figyelemmel fogom kísérni ezután is a budapesti egyetemi ifjúságnak, mint a magyar diákság vezetőjének életnyilvánulásait s míg egyrésztől szilárd támogatást ígérek minden bocsületes törekvéseikhez, másrésztől fentartom a jogot a debreceni főiskola ifjúságának, felemelhetni tiltakozó szavát, valahányszor tanujelét adja a vezetőség annak a vidékre hatásában is emésztő pártoskodásnak, mely kevesek önző agyában megszületve, időről-időre fölvetetik a kérdést: méltó-e a budapesti egyetemi polgárság arra, hogy magát a magyar diákság vezérének nevezhesse?

Annak a „nagy hibának“ jóvátételéhez, melyről az Egyetemi Lapok legújabb száma is említést tesz, nem a varázslatos „hivatalos lap“ czim kell, hanem jóakarát s nemes törekvés arra, hogy a vidék bizalommal és büszkén tekintsen azokra, kik őt vezetni vannak hivatva.

A tény, hogy a budapesti Egyetemi Kör élén ma olyan emberek állanak, a kik túltéve magukat a mult év konfliktusain, munkásságuknak programjába az Országos Diák Szövetség létrehozását is fölvtették, jogot ad föltennünk, hogy ott most komoly elem vezeti az ügyeket és mi már is rokonszenves várakozással tekinthetünk működésük elé.

Kilátásba van helyezve a jövő 1900-ik évre egy országos diákkongresszusnak Debrecenbe való összehívása.

Az ezzel való foglalkozás szintén helyet követel a szerkesztői munkaprogrammban, de mert az összehívásra jogosított vezető egyesületünk, a Jogász Segítő Egyesület még eddig nem nyilatkozott ez ügyben, annak bővebb fejtegetése még most időszertlenül.

Lapunk anyagi viszonyai szegényesek. Ezt nem a száanalom filléreinek kicsikarása érdekében írom ide. Én nem félttem ezt a lapot és szegényleném, szégyelhetné a debreceni főiskolai ifjuság, ha a száanalom filléreiből kellene azt fentartania. E lapnak homlokára idealizmus, komoly munka és haza-

szeretet van fölírva, nem hiszem el főiskolánk ifjúságáról, hogy e jelszavakat cserben tudja hagyni. E lap mindnyájatoké. Ha lelketek húrja megrezdül s ajkaitokon dal fakad, e lap megőrzi azt, ha olyat tettetek, a mi deréknek mondható, e lap útján az a késő utókorra száll, ha meggyőződésetek tért, igazságérzetetek elégtételt kíván, e lap által azt elérhettek, nem hiszem, hogy azt tengődni hagyjátok!

S hogy mégis megemlítem annak szegényes anyagi viszonyait, azt teszem kötelességből. Tudnia kell az ifjúságnak, hogy szükség van a támogatására.

S ha a nagy közönség levetkőzve előítéletét, mely mindenben a mi „ifjúsági“, bepillantás nélkül szárnypróbálgatást és meggyőződésszerűleg éretlenséget lát, — maga is pártfogásába venné ügyünket, az előlegezett bizalom csak fokozná bennünk a munkakedvet s hiszem, a debreceni ifjúság beigazolná azt, hogy nem minden éretlen, a mi „ifjúsági“ s hogy a mit előlegeztek nekünk, a bizalom kárba nem vészett.

Boross Lajos,
felelős szerkesztő.

100 éves jubileum. Diákkongresszus Debrecenben.

Az utólag annyiak által kifogásolt s mégis szép emlékü kolozsvári diákkongresszus pontjai

TÁRCA.

Idegen sír.

*Bedőlt kis sirhalom, tenger virág rajta...
Nyíló sok virágot öreg asszony hordja.
Egy jó öreg asszony minden este, reggel
Fohászkodó szívvél, ájtatos lélekkel.*

*„Kinek hordja néni ezt a sok virágot?
A legkedvesebbje hideg sirba szállott?
Talán a férjének, fiának a sirja,
Hogy így ápolgatja, elgondozza sirva?
Kinek adták ezt a korhadt kis keresztet?“*

*Szól az öreg asszony, a hangja is reszket:
„Nem tudom, nem tudom, hogy kinek a sirja,
Vén már a keresztje, név sincsen rá írva,
A mi volt, az idő rég lehordta róla...”*

„Miért ápolja hát ilyen félve, óva?“

között volt egy, melyet ha csak a pusztá udvariaságra hivatkozunk is, nem utasíthat vissza a magyar diákság egyetlen tényezője sem. E pont volt, midőn a debreceniek egyik kiküldöttje a debreceni kollegium rektor-professzorának s jogi dékánjának üdvözlétet tolmácsolta s meghívta a magyar ifjúságot a jogakadémiának a tavasszal leendő 100 éves jubileumi ünnepére s az ezzel kapcsolatosan rendezendő diákkongresszusra.

A debreceni akadémiai ifjúság teljes tudatában van ama meghívás folytán ráháruló kötelességeknek sterhes teendőknél és érezi erkölcsi horderejét a mozgalomnak, melyet az egész magyar ifjúság színe előtt, annak elbírálása alá vetvén magát, indított meg.

Mindenekelőtt a célt hozza tiszta világításba úgy a jubileumra, mint a kongresszusra vonatkozólag.

Az évszázad, melynek utolsó percei a jövő 1900-ik év március 30-án suhannak el jogakademiánk fölött, a nagy idővel arányos mély termő talajául kínálkozik mindazon erényeknek, melyek csak képesek lehetnek egy intézményt egészséges szellemben s mindvégig fiatal erőben fentartani. S az ifjúságnak, mely ünnepelni készül, szintén föl kell magát öveznie amaz erényekkel, melyek tápláló iskolájának multját széppé, nagygyá, dicsőségessé felavatták.

*„Valamikor hajdan, valamikor régen
Volt egy szép, volt egy jó, derék fiam nekem.
És elvitték messze, idegen országba,
Idegen országba, nagy háborúságra.
Buzgón imádkoztam napról-napra érte;
Hej, nagyon hiába imádkoztam érte.
Idegen országból nem jött haza többet,
A vére pirosra festette a földet.
Bús trombitaszóval ott el is temették,
Idegen hazában hideg sirba tették.*

*Hátha ott valaki, nagy messzi országba
Virágokat ültet jeltelen sirjára,
Hátha valakinek a résztvevő könnye
Hull ott is arra a drága szent göröngyre,
S ápolgatják, úgy mint én ezt a sirt itten...
Áldja meg a porát a jóságos Isten!“*

Farkas Imre.

Buzgóság, tudományszomj és hazaszeretet! — végeredményben e három tényező vetette meg alapját a debreceni református jogakadémiának.

Szívták pedig az alapító férfiak a buzgóságot abból az eddig még kiapadhatatlannak bizonyult forrásból, mely a protestantizmusnak, közelebbről a magyar kálvinizmusnak eleitől fogva teremő erejét s legfőbb jellemző tulajdonságát rejti magában. Olyan buzgóság ez, mely erkölcsi nagyságával bárminő anyagi akadályt és nehézséget elbirhatóvá kicsinyít, s ha ideáljainak megvalósítására nem kap készenlétben álló vagyonhalmazt: tőkévé rakja össze az áldozatkészség filléreit, szilárd akarattal izgatja össze ezrek és ezrek verejtékét s a legszebb példát nyújtja arra, mint lehet, mint kell építeni!

A debreceni jogakadémia évszázados alapkövére ez az igazság van rávésve! Nyiltabban szólva, csak az képes kellőképen méltányolni amaz alapító nagyok buzgóságát, ki tudja s érzi, hogy a sors kegye mindig mostoha volt Kálvin egyházához az anyagi javak osztogatásában. A katolikusoknak elég valamit csak óhajtaniok s tervük kivitelére önként és zápor módra hull az aranyeső, nekünk kálvinistáknak, ha valami maradandót óhajtunk alkotni, egyesek önmegtagadó vagyoni áldozatait kell összesítenünk közjavaink, közérdekeink s közintézményeink felvirágoztatására. Nekünk nincsenek dominiumaink földben, kincsekben, dús alapít-

ványokban. A mi dominiumunk csak egy: a buzgóság. Ez a mi aranyhegyünk, melyet kamatoztatnak őseink. Így vitték lépésről-lépésre előbbre az építést, így haladtak fokozatosan, lassanként, de mindig biztosan.

Az 1800-ik év tavaszán ez a fokozatos haladás felállította kollegiumunkban az első jogi tanzéket s e ténnyel legyőzván a kezdet nehézségét, testvér intézményt adott az akkor már biztos alapokon nyugvó s országSZerte híres theológiának.

A buzgóság tudományszomjával párosult s e kettőt átlengte a hazafiságnak szelleme. Mert mikor itt az első jogtanár előadását megtartotta, attól fogva nyilvánvaló volt, hogy a nemzeti műveltség és magyar érzület szószólóinak száma hatalmas tényezővel gyarapodott az új alkotásban. Csakugyan! Az idő mint legfőbb bíró, megmutatta, hogy ma az első hely a miénk! 300-ra megy nálunk a hallgatók száma s mint a hivatalos adatok mutatják, mindig gyarapodás mutatkozik a múlt évhez képest! Haladunk! S e haladásnak, fejlődésnek igaz tudata adja meg a jogot, hogy a száz éves jubileumot megüljük, hogy ünnepeljünk! Következik ebből, hogy célunk sem lehet más, mint hogy az ország színe előtt mutassuk be, a mikre büszkék lehetünk. *Ama nagy napon, a századik évfordulón velünk együtt tekintsen vissza a múltba az ország közvéleménye s ismerje el a protestáns szellem diadalát, mely*

István a borbélynál.*

Irta: Lovász János.

A ki három kemény esztendő kitöltött a császár prófuntos kosztján, az a káromkodás mellett egyebek közt elsajátítja a borotválkozás művészetét is. A hosszú időn át sokra bizony egyéb tudomány nem is ragad, de káromkodni legalább helyesen megtanul; a borotválkozást pedig a holdvilág mellett is pompásan elvégzi. A kis zöld katonaládában egyéb aprólék mellett elmaradhatatlan a posztóba csavart borotva, a mely kopik-kopik évről-évre, azért mégis szinte örök időig tart, mert a hasznáért nagy becse van. Sok keserves-édes emlék fűződik ehhez a vékony pengéjű késhez. A gyöngyélet fáradalmai, a parádés kivonulások, előkészületek a vásárnapi páros sétákhoz...

A kés követi a legényt örömben bánatba egyaránt. Elkiséri a házas életbe, kimegy vele a tanyaára, csak éppen hogy a koporsóba nem vándorol utána, mert a jó kés értékes hagyaték a nagy fiu részére. Elhalt gazdák végrendekezésében ugyanis ilyen forma passzus olvasható róla: „borotváló késemet pedig testálom édes fiamra Istvánra, megemlékezés okáért.”

No már most István, mondjuk, hogy a Kockakuti Csorba István vár a késsel mindaddig, míg van vele mit vágni. Ez a katonaság idején következik el a legbiztosabban, a mikor tudvalevőleg a regula szigorúan elrendeli, hogy a legénység arczáról le legyen kaszálva a gyp.

A három kis év valahogy csak lejár s az ember visszalép ismét az elhagyott lábnyomokba. Az idő telik szaporán s utjában sok mindent kiforgat régi alakjából. Csorba István például azóta körülbelül 15 évvel idősebb lett, egy ízben le is nősült,

* Mutatvány az „Alföldi képek” c. sajtó alatt lévő kötetből.

Debrecen által a magyar kultúra oltárára az összes jogakadémiák között a legelső áldozatot tudja fölmutatni. Ne beszéljünk majd mi, beszéljen a száz esztendő, beszéljen a jelen, hogy mégis csak van valami legyőzhetetlen bűverő a protestantizmus ígében, valami csodálandó az akaratában, tevékenységében, melylyel a legnehezebb terveket valósággá izmosítja. Így beszélvén önérettel a múlt-ról, az ország elismerése mellett büszke reménnyel nyissuk meg a jövőt! Dicsőség a mi jogakadémiánknak!

Az ifjúság egyik főtényező lesz az ünnep előkészítésében. Épen azért a maga részéről megteszi, amivel legjobban tudhatja emelni az ünnep magasztosságát. Összehívja a magyar ifjúságot. Formailag diákkongresszusra, szívbélileg a velünk együtt való örülésre s ez ünnepi örömhangulatból kifolyólag bizonyynyal csak üdvös, eredményes és hasznos tanácskozássra. S ebben már benne rejlik a tervezett debreczeni diákkongresszusnak részünkről egyedül elfogadható célja. Legyen az itt végbemennő kongresszus olyan, mely mindenben azon nemesítő hatás uralma alatt áll, melyet a debreceni jogakadémia száz éves jubileumának általánosan és feltétlenül kell gyakorolnia minden ifjura: ám legyen az protestáns, katolikus, görög keleti vagy zsidó, csak egy a fő, hogy legyen testestül-lelkestül magyar, ki meghajlik a buzgóság, tudo-

mányszomj és hazaszeretet, mint a jubiláló debreceni jogakadémia alapító, fenntartó s jövőndőt nyitó erényei előtt s nem engedi magát félrevezettetni azon századvégi áramlatok által, melyek már többször próbálták a magyar ifjúságot a kozmopolitizmus, testvértelenség s más koraszülött eszmék eszközeiül bérenc módra fölhasználni.

Ha ebben a szellemben fog működni a debreceni kongresszus, nem lehet tőle elvitatni a sikert. Mert hogy az évek óta való gyűlésezésnek eddig jóformán semmi eredménye sem volt, annak okát mindig az egyenlenség képezte különböző jelszavak alatt.

A 97-iki nagyvárad kongresszusra Pestről egymással farkasszemet néző pártok költöztek le, a 98-iki pesti kongresszustól, midőn pedig az összesereglett magyar ifjúság a szabadság, egyenlőség, testvériség napjának, március 15-ikének 50 éves fordulóját ünnepelte, még a komolyságnak látszatát s a közvélemény rokonszenvét is elvette az a körülmény, hogy a napokig tartó tárgyalásokon paskolták a zsidót, az meg nagy hanggal védte magát; egymásra lázították a kedélyeket, összegabalyították a tárgyalás fonalát s tápot adtak annak a bal felfogásnak, hogy a magyar ifjúság nem érdemli meg a szövetség jogát. A legutóbbi kolozsvári diákkongresszuson nem volt ugyan pártharc s a kis sereg, mely ott fáradott, legalább megbecsülte egy-

egy izben el is temette a feleségét. Ez utóbbi szomorú kötelesség az idén szakadt a nyakába. Az elköltözött asszony után sok minden rendetlenül maradt a tanyán. Többek közt az István rőt haja is, melyet időnként az asszony nyirt meg. A borotva csakis férfi kézbe való, ellenben az olló meg már az asszony kezébe szintén beleillik, azért van szokásban a tanyákon, hogy a kis fiut, meg az apjokat rendszerint az anyyok nyirja le.

István a halálesetből kifolyólag először is özvegyiségre jutott, másodszor pedig körül-belül három hónapon keresztül nyíratlanul maradt. Bozontos, rőt haja annyira megnőtt, hogy szinte söpörte a vállát s vad kinézést adott a különben szelid ercnek. Mig a betakarítás tartott, István ennek oda se hederített, de a mint utána egy kis pihenőt szakíthatott, eszébe jutott a nagy haja. Át is akart menni azonnal a szomszédos Kupec Mihályné komája asszonyához, hogy ez egyszer helyettesitené

elhalt feleségét — a hajnyírásban, de csak mást gondolt. Felkászolódott s nyakába kerítvén a fekete szűr, egy vasárnap reggelen bégallagott a városba azzal a szándékkal, hogy valamelyik borbélyműhelyben lenyíratja a haját.

Tanyáról jött ember lába hozzá van szokva, hogy a mint beérkezik Debrecenbe egyenesen a Csicsogó felé tart, a hol legalkalmasabb helye van annak, hogy egyszerű külső emberek kicseréljék a gondolataikat, keveset barátkozzanak s egyet-mást a sok beszédből ujságképpen kivigyenek a pusztára. A Csicsogó egy nagy négyszögletű térség a város keleti sarkán. Kellő közepén csárda emelkedik s körös-körül apró házak alatt bormérők, hentesek, fűszerekek, egy pár fodrász és több másféle kalmár-ember üzlete virágzik.

István a sok szűrös ember között eltűnik s miután hirtelen kitapasztalja, hogy a buzát jelenleg nem érdemes eladni, mert pocsek ára van, ellenben

mást, de mindnyájan tudjuk, hogy alig zajlottak le a kedves kolozsvári napok, Pestről vaktában nekirohantak a határozatoknak, melyeket a szükség, a kényszerűség parancsolt, halomszámra nyilatkoztak a napilapokban a többi rovására s beadták az ország közönségének a keserű pirulát, hogy a magyar ifjuság ismét csak egyenetlenkedik, ha nem a kongresszuson, hát akkor utána, de csak a kongresszus révén.

Pedig valljuk meg az igazat, Pestnek nem volt igaza. Kolozsváron küldöttei nem jelentek meg. Miért? Csupán az összehívás módját tudták annak idején kifogásolni. Felelem rá: Az összehívás, bármint történt is, formalitás volt, merő külsőség, a lényeg az, hogy örülni kell, ha bármi módon is össze tudunk évenként egyszer verődni. Kolozsvár csaknem áprilisig várt Pest actiójára, Pest hallgatott s töle ugyan a mult tanév szépen elröppent volna kongresszus nélkül. Kolozsvár helyre hozta a hibát. Nem tiltakozást, elismerést neki!

Fátyolt a vizálya! Baráti jobbot a mostani pesti vezetőségnek! Meggyőződünk az „Egyetemi Lapok” első számából, hogy e vezetőség nem takargatja makacskodással a mult hibáit, hanem megnyitja korszakát az önzetlen munkálkodásnak, mely mellékcélokra nem vadászik, hanem boldog megelégedéssel veszi az önmagában rejlő jutalmazást; számúzi, sőt elfojtja az egyenetlenséget, úgy tekint

a vidékre, mint egyik döntő tényezőre a magyar ifjuság ügyeinek intézésében!

Pesttől a földrajzi hely és a nagy számarány által megadott központi jelleget soha sem akarta elvitatni senki, mert ez lehetetlen még gondolatban is. Badarság. Hanem hogy egyuttal *erkölcsi központja* is lett volna mindig a magyar ifjuság törekvéseinek, azt a multa nézve elvitatás nélkül sem lehet elismerni.

A mostani viszonyok reményt adnak, hogy Pest a jövőben erkölcsi központ lesz! A mit tenni fog, jól lesz téve! Méltán sorakozhatik utána munkára az egész ország ifjusága...

Nagy lenne a mi örömünk és megelégedésünk, ha a jubileumunkkal kapcsolatos debreczeni kongresszuson erről már mint bevégzett tényről szólhatnánk...

Kun Béla.

Temetem a képed'.

Ha hallod, hogy szomorubban
Sohajt majd az őszi szellő,
Hervadóbb a virág, a lomb,
Könyezőbb a vándor felhő:
Kérdezd meg az őszi szellőt,
A virágot, lombot, felhőt

malacot jó lesz mielőbb beszerezni, felmegy a csárda elé s onnan körülnéz a csicsogó-soron. Távol, egy kis boltajtó fölött fényes réztányér tükrözi vissza a napsugarakat. István arra felé tart, de utközben a tulsó oldalra pillantván, észreveszi, hogy ott is van egy borbélyműhely s annak már nem egy, hanem két réztányér lóg a boltja felett. Ez ingadozónak teszi s kevés tétovázás után csakugyan átsap a tuloldalihoz, mert így távolból mégis csak többre becsüli ezt.

Az ajtó közelében megáll István s nézi a kiakasztott táblákat, melyekre szépen fésült urak vannak pingálva. Nyomban leolvassa azt is, hogy minek mennyi az ára odabent: borotválás hat krajcár, hajnyírás tizenhat krajcár.

— No ez patika! — dünnyögi István magában és gondolkodás nélkül átsap a másik bolt elé, ahol csakugyan jutányosabban dolgoznak, mert a borotválást öt krajcárba, a hajnyírást tizenötbe

számítják. Valami félénkség vett rajta mégis erőt, midőn hirtelen arra gondol, hogy ide most be kell menni. Kezdi a bajuszát csavargatni, onnan lecsuszik a keze az állára s tuskés szakállát huzogatván, néz a csipke függönyre, mely az ajtót elfödi.

Szerencsére meglebben a függöny és a fodrászné ki szól hozzá:

— Tessék belölkerülni, jobb lesz idebent.

István bátran belép a kis boltba. A segédek finoman köszöntik:

— Alázatos szolgálja!

Istvánt ez zavarba hozza, annyit se mer rá mondani, hogy: Adjon Isten. Ugy meg van szepenne, hogy még nem is emlékszik ilyesmire.

Az üzlet tulajdonosnője székkal kínálja a vendéget. István le is ül a fal mellé, a hol már öt-hat vendég csöndesen várakozik. István széthordozza a tekintetét és megpillantván a fényes tükröket, a nagy karos széket, az arany rámás csataképeket,

S meglásd: mind, mind sirva mondja,
 Panaszolja néked:
 A ki egykor úgy szeretett —
 Temeti a képed'.

Ha csillagod föl, az égen,
 Nem ragyog majd olyan szépen,
 Mint mikor még karod között
 Ábrándozva el-elnéztem:
 Azt is, azt is megkérdeheted:
 Mért volt akkor ragyogóbb, szebb?
 S meglásd: az is csak azt mondja,
 Panaszolja néked:
 A ki egykor úgy szeretett —
 Temeti a képed'.

S hogyha néha éjjelenként
 Megjelenek álmaidba'
 S karjaidat felém tárod,
 Ölelésre, csókra hiva:
 Ó, már akkor lelkem felel:
 Csókod többé sohasem kell,
 Nem kergetek délibábot,
 Nem szeretlek téged',
 Megbocsátva elfeledlek —
 Temetem a képed'.

Kovácsi Kálmán.

Október 6.

Szép gyászünnepélyt rendezett főiskolánk ifjúsága az 1849-ik évi október 6-ikának ötvenedik évfordulójának alkalmából.

Növeli a rendezés érdemét az a körülmény is, hogy az ifjúságnak küzdenie kellett a nagy közönség ridegségének eloszlatásával, mely ünnepélyünk impozánssá tételére okvetlenül megkívántatott, de a mely küzdelemnek eredményre juttatása épen nem volt könnyű dolog, hiszen a nagy közönség oly nehezen hagyja magát kiragadni a hétköznapi életből s oly gyanakvóan néz minden elé, minek alapszínezete komoly.

Debrecen hazafias közönsége azonban végre is átérezte a nagy nap fontosságát s lelke igaz gyászával ült az ifjúsággal emlékünnepet.

Két részből állott az ünnepély. Az első rész a főiskola udvarán folyt le a városi és egyházi testületek és egyesületek, a tanári kar és nagyszámu közönség jelenlétében.

A főiskolai énekkar nyitotta meg az ünnepélyt, mely után Sipos Béla, a magy. irod. önképző társulat elnöke szép és lelkes szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt. Szombathy István hittanhallgató nagy hatással saját szerzeményü alkalmi ódáját szavalta el, majd Kun Béla joghallgató tartott magas szár-

folyton az jár az eszében, hogy no itt bizonyosan be lesz csapva. A csöndben csak a borotvák sercegését és az ollók csattogását hallja, mire gyermekes félelem vesz rajta erőt. Kicsit fel is emelkedik ültő helyéből és a bizonyosság okáért halk hangon kérdést intéz a fodrásznéhoz:

— Lehet-e itt haját nyírni?

Lehet, hogyne lehetne, — válaszol vissza az asszony szíves hangon.

István valamennyire megnyugszik, visszahelyezkedik a székére, a szűrt összéből huzza magán s kalapját a térdén pihentetve várakozik. Nem sokáig tart azonban a nyugalma, mert az inas udvariasan elébe lép. Meghajlik s lapokat nyom a kezébe olvasás végett. István elfogadja, de nem érti a dolgot egyáltalában. Belenéz az újságba, de rögtön eszébe ötlük, hogy ez ismét valamelyes csalafaság lesz, a miért majd a végén fizetni kell. Szeretné odább tenni az újságokat valahová, de nincs

üres hely sehol. Azonban nem olvasna belőle egy viláért sem. Lecsúsztatja hát lassan a csizmaszár mellé a földre s immár azon töpreng, hogy mégis csak célirányosabb lett volna a másik borbély műhelybe menni.

Igy telik az idő igen lomhán. Minden perc több-több aggodalmat lop az István szívébe. A szűr kezd meleg lenni a vállán s egész testében valami szokatlan zsiborgást érez. Eszébe jut a szegény elhalt asszony, a ki csak nem régiben is milyen szeretettel nyírta le az ő haját. Kitétek az eperfa aljába egy széket, István ráült s mialatt beszélgettek erről is arról is, István egyszer csak azon vette magát észre, hogy meg van nyírva, takarosán, legényesen, annak rendje és módja szerint.

A szobában egyikkel is másikkal is végeznek. István szorongva nézi, hogy egyik segéd nem is ollóval, hanem valami fényes masinával kopaszít egy suhanc-félét. No ez is huncutság lesz gondolja

nyalásu, gondolatgazdag emlékbeszédet. A városi dalegylet gyászdala után az egész közönség, élükön az ifjúsággal s a zászlóik alatt vonuló testületekkel a városháza előtti térre ment, hol a mindinkább szaporodó óriási közönség előtt kezdetét vette az ünnepély második része a dalárdák együttesénekével.

Kun Zoltán hittanhallgató Rácz Lajos joghallgatónak alkalmi költeményét szavalta el, melyet a közönség lelkes éljenzéssel fogadott.

Boross Lajos joghallgató, lapunk felelős szerkesztője pedig itt a következő beszédet intézte a hallgatósághoz:

Ünnepelő közönség!

Ifjui lélekkel *gyászolni* jöttem e helyre, de ha siró keblemnek szava olykor *vádként* hull reátok, ne akarjátok azt igaztalannak tartani.

Mikor a tettvágyra gondolok, mit keblemben érzek s az óriási térre, hol tettvágyam kielégítésre találhat, akkor örömmel tölt el ifju koromnak tudata, de ha arcotokon a közömbösséget szemlélem s arra gondolok, hogy az arcokon e pillanatban a szent lelkesezlázpirját nekem kellene fölgyujtanom, úgy bánt az ifjukor s szeretnék fejemre ősz hajfűrtöket, melyek megadnák szavaimnak az erőt, fölrázni az elfásult sziveket.

Ma a magyarnak Nagypéntekje van. Ártatlanul kiontott vérrel megpecsételt ünnep ez, gyilkosok szerezték számunkra ma ötven éve az aradi Golgotán.

Tudjátok ugy-e, kik voltak az áldozatok s miért kellett véreket ontani?

A magyar szabadságharc vezérei voltak ezek, kiket imádtak a katonák s kik ha élén állottak a harcnak, a magyar honvéd nem ismert mást, mint győzelmet, vagy hősi halált.

Nagy hősök voltak ezek, kik pozdorjaként verték szét a gyalázatosan felbujtott oláhot, rácot, szerbet s a többi orvtámadót.

Félistenek voltak ezek, kik maroknyi haddal szembeszálltak a reánk zudított óriás népekkel és megmutatták ezeknek, hogy a magyar szabadság- és hazaszeretet győzedelmeskedni tud milliónyi hitvány zsoldos hadon.

Rutul cserbenhagyott honfiak voltak ezek, kiket egy Judáskéz ott Világosnál ellenségeiknek hatalmába adott.

Azt is tudjátok ugy-e, miért kellett meghalniok?

Bűnös férfiak voltak ezek, kik fegyvert ragadtak a magyar szabadságért.

Bűnös férfiak, kik hős csatákba szállva osztrák vért ontottak. Bűnös férfiak, kik siratni merték a vesztett ügyet. Veszélyes férfiak voltak ezek, kiket, ha életben hagynak, ki tudja nem szállnak-e újra csatára? Nem törik-e szét a bilincset, mit akkor galádul nemzetök kezére csavartak s nem verik-e szét velök a hitvány vérebekeket, kik átkos telhetetlenségökben ártatlan vérré áhitoztak, melylyel lehűtsék bosszuszomjukat? Ezért kellett meghalni a tizenhárom aradi fogolynak.

magában. A másik tükör előtt meg egy kis gumilabdából vizet spriccol a segéd a vendég arcára s utána legyezgeti az állát.

István most már szentül meg van győződve, hogy neki jobb lett volna ide be sem tenni a lábát. Gondolkozik is rajta, hogy most még nem volna talán késő, el kéne menni. De a kis inas ismét megjelen előtte egy szappanos tállal s megszólítja:

— Tessék letenni a szűrt, meg a kalapot.

— Osztan miért?

— Mert nem férünk tölle.

István zavartan szétnéz, de miután nem jön segítségére senki, darabos hangon válaszol:

— Jó lesz ez így is.

Az inas ráhagyja a dolgot s a szoba közepén lévő széken kezdi dörzsölni, szappanozni az István állát. Munka közben nyílik az ajtó s belép egy korosabb szegény asszony jajgatva, siránkozva. Kezét

a fél arcán tartja, a mely fel van dagadva. Mindenki a siránkozó asszony felé vigyáz, a ki folyton jajveszékkel.

— Jaj nem aludtam egy fikarcnyit sem az éjjel. Ez a kutya fogam be meg kinezott. Jaj de átkozott ereje van. Tessék kihúzni, ha Istent ismernek!...

Az asszony lehanyatlik egy székre s az alatt az inas félbe hagyja a szappanozást s Istvánt visszautteti a régebbi helyére. A szoba közepére most egy kis zsámedlit tesznek, oda ültetik a fogfájós asszonyt. Egy segéd a fiókban kotorász s vörös kendőbe kötött szerszámmal közeledik a jajgató asszony felé, a ki remegve, vacogva ül a kis széken.

István egyébként kemény legény volna, azonban az asszonysírás mindig ellágyította a szívét. Látja most maga előtt ezt a szerencsétlen terem-

Emlékezzünk! Szálljon lelketek a legendás korba, hol merenghetni a csaták enyészetes zaján s míg áldó imát rebegtek a hősök sirjain, folyjanak végig könyeitek a megszentelt hantokon.

Emlékezzünk! Szálljon lelketek az aradi Golgota fölé. Lássátok a bakó mint sujt a vértanuk felé, lássátok a bárd véres villogását, lássátok a véres fejekkel mint hull porba elveszett nagy nemzeti ügyünk, halljátok a nemzet bus zokogását és sirjaitok...

Ha van beunetek kegyelet, azt ma könybe fűrösszétek, ha van bennetek fájdalom, keserv, ha érzitek századoknak igazságtalanságát, ha érzitek, hogy élni jogunk van, de ejogot tőlünk elvenni akarják, ha fellázad lelketek a százados bántalmak emlékein, úgy mind, mind ez emlékek, ez érzemények olvadjanak khaoszszá pillanatra lelketek gyászában és sirjaitok...

Rég letűnt a kor, midőn a nemzet lelkesedve csüggött ifjainak szaván, ma a legtöbb, mit sokaktól nyerhetünk — a kíváncsiság.

Hogy miért?

Azért, mert feltárunk előttetek éjsötét képeket, felhasgatjuk a mult idők fájó sebeit, megmutatjuk a jelen nemzedéknek, mint szenvedték át azok az emberek, kiknek volt idejük hazájok sorsára is gondolni, — a pokolnak minden kinjait, mint ontá véröket gyalázatos hatalmak fizetett zsoldos hada, mint hurcolták őket bitóra, vérpadra s mikor a sötét világban sirni kényszerítjük a hall-

gatóságot, megijedünk a könyvtől s letörrendő azt, átmenet és érthető ok nélkül felemelünk benneteket egy fényes világba, hol tisztelve kelettől, tisztelve nyugottól, a boldog Magyarországot látjátok dicsfénytől övezve.

Melylyel jövő nagyságunkat elhitetni akarjuk, gyáva hazugság minden oly szavunk. Azért fordul el tőlünk a nemzeti kegyelet.

Hitvány élősdiként rágódunk a multon s félve a jelent sujtani, gyáva piktorként ecseteljük a jövőt, ezért a legtöbb, mit töletek nyerhetünk, a kíváncsiság.

Hiszen jaj, és százszorosan jaj nekünk, ha valaha hűtlenek leszünk a nagy idők emlékeihez, azokhoz az időkhöz, melyek férfiakat és nem hitvány bábokat termettek e hazának, de idézni e kort csak azért, hogy a mult dicsőségén, vagy gyászos romjain merengve, a vérlázító galádság látásán feledjük a kevésbé sivár, de szégyenletes jelent, idézni csak azért, hogy míg kábultan nézzük, mint patazkik őseinknek honszerető sziveikből az orgyilkos nyomán a vér, addig feledjük a jelenben ez orgyilkosok ivadékainak reánk mért arcucsapásait, ezért idézni a multat bűn, melylyel nemzeti létünknek fundamentumát ássuk alá vétkesen...

Nos, én nem rajzolok elétek fényes jövőt, boldog Magyarországot, de követelem, töröljétek le gyászkönyeiteket és tiszta szemmel nézzetek ti magatok körül!

tést, hogy kinlódik, s hogy ugrik fel a székről, mihelyt hozzáér a segéd.

No — gondolja — ezt már csakugyan nem állom ki. Az asszony visssong, kapkod. a segéd kéri, biztatja, de sehogy sem tud vele boldogulni. Az István beszappanozott állát legyek kezdik körül-röpködni, rászállanak az orrára és irgalmatlanul bosszantják, mintha csak megérdemelné ezt István.

Azonban a mi sok, csak sok. István hirtelen feláll, összerántja magán a szűrt, fejébe csapja a kalapját és kemény léptekkel kisiet a boltból.

— Az apátokat kinozzátok meg, de nem engem! — szól vissza a küszöbről dűnnyögő haraggal. Nagyokat lép s borjuszáju ingujjával törölgeti álláról a szapannhabot.

Az inas utána ugrik és szűrénél fogva állítja meg.

— Ne bugyogj öcskös! — mordul rá István. — még mig egy darabban vagy!...

Erre a fiu visszamarad s István káromkodások közt betér a csárdába, hogy bosszuságát egy ital borral lecsöndesítse. Az asztalnál még dohog, trüszköl, de csakhamar eszébe jut, hogy hiszen van néki odakünn a tanyán egy jó komája, Kupec Mihály s annak egy ügyes felesége, a ki ért a hajnyiráshoz. S indul kifelé. Haragját mihamar fől-váltja valami jóleső, nyugalmas érzés. Odakünn hangot is ad ennek az örömének, a mint Kupecék előtt leadja az esetet.

— Tudja komám — mondja derült hangon — nem sajnálom mégse a fáradságot, legalább egyszer ezt is kitapasztaltam. A fodrásznál is jártam, oszt megmaradt a pízem is.

Nézzétek meg, hogy az aradi Golgotától az ut 50 év alatt meddig vezetett?

Nézzétek meg, hogy a vértanuk kiontott vére mennyire szerezte meg a kiengesztelést?

Nézzétek meg, hogy a megváltás, mit szereztünk a vértanuk véréből lemagyarázni, mennyiben igaz?

Nézzétek végig az uton, melyen az aradi Golgotától 50 év alatt a magyar nemzet haladt, és mondjátok meg igaz lélekkel magatok: olyan-e ez ut, mely jogot ad nekünk fényes jövőt rajzolgatni előnk?

Eh! Félre az elvakult nagyképűsködéssel!

Az az ut, melyen mi haladunk, nem visz a boldogság telé.

Az az ut, melyen mi haladunk, szégyen-keresztel van megjelölve lépten-nyomon.

Azt, miért véröket onták az ősök, mi gyáva közömbösséggel hagyjuk a sárba tiporni.

A nemzeti háromszínű zászlót, melyért tenger vért ontott a magyar, ma büntetlenül tépdesheti szét az *oláh*; a magyar haza megszentelt területén gögösen csinál magának külön hazát a *szláv*; azt a területet, melyet nehéz csatákban kiontott magyar vérrel szereztek őseink, gunyos önérzettel mondja magáénak a *szász*; nemzeti önérzetünket kitartó munkával temetgeti az *oszlák* és a sirra helyez gunyos vigyorgással Henczi-szobrokat!

Óh, szégyenlem a kérdést is föltenni: Hát azért lépett az aradi Tizenhárom oly büszkén vérpadra?

Nemzetökért kiontott véröknek csak ily váltóságát látták?

Ha vértanú haláluk óta minden magyarban csak egy paránya is működik annak az égő honszeretetnek, mely az ő keblöket emészté, ma jogunk volna tisztos jelenről beszélnünk és boldog jövőt rajzolni magunknak, — így nincs!

Zokogni szeretnék, ha nemzetem elfásult közérületére gondolok, tompa fájdalom üli meg lelke-met, ha hazám ifjúságára tekintek, melynek munkaköre napról-napra szűkebb térre szorulva, a hazának nem jut belőle semmi sem.

Hogy merészel fényes jövőt ígérni nemzetének az ifjúság, mely multját csak idézni tudja, de a példát követni vagy nem akarja, vagy nem képes rá?

Hogy merészel fényes jövőt ígérni nemzetének az ifju népszónokok száza, kik — gyalázat mondani — évtizedek tanúságaként a fényes jövőnek

érdekében oly keveset, vagy semmit sem tesznek, hanem férfi korba jutva, vagy az önösségnek, vagy az ugynevezett érett megfontolásnak engedve, hol gyáva visszavonulást, hol kényelmes állást választva maguknak, — átkos ridegséggel késleltetik nemcsak a fényes, de egy jobb jövőnek is közelgetését?!...

Nem vádolok tovább.

A multat ismét bolygatni kegyeletlenség volna.

A jelen szégyenét tovább ecsetelni nem való e hely.

A jövőről beszélni nem akarok.

De nehogy a vád fejemre visszahullhasson, esküt teszek.

Esküszöm, hogy lelkem ott van, hol ma minden magyar léleknek lenni kellene, az aradi vértanuk sirja felett!

Esküszöm, hogy honszerelmem példányképe az aradi vértanuk leendene!

És nem nézve azt, jön-e valaki utánam, nem fontolgatva azt, összetörik-e gyöngye munkám a ridegségnek átkos köszikláján, esküszöm, hogy abban a munkakörben, melyet Isten, vagy a sors előlme szabott, életem legszentebb célja leend értem harcolni igazán független, boldog Magyarország!

Küzdelmek.

Az idealizmus az ifjúság állandó kísérője.

Mind ott, a hol meg van a hajlam magasabb eszmények utáni törekvése, — ott a hol nem halt ki az ifju nemzedékből a hálára kötelező mult iránti kegyelet, nem hagy figyelem nélkül a jelen perczének önzetlen kiaknázása egy szebb és boldogabb jövő felvirágoztatása reményében — ott az idealizmus él és uralkodik.

Csak annak a nemzetnek van jogosultsága szép jövőre, amelynek ifjúságát idealizmus vezeti.

Mihelyt ez oda hagyta — általános pangás áll be.

Az életkedv és munkakedv megszűnt.

A mai kor szelleme inkább a realismus felé hajlik. Nem hagyja érintetlenül azokat sem, a kik még tulajdonkép be sem léptek abba a nagy harcba, amit létért való küzdelemnek neveznek.

Emitt a dísz, az ifjúság jellemző és ismertető jelét el-fujja a hétköznapi sivar szele; amott

vigan csatangol életkedve-képelete és a robotoló küzdelmet az élet harcában kipróbált s a lépten-nyomon feltűnő akadályokat jobban ismerő férfira hagyja.

Az idealizmus nem éreztet fáradságot; magával ragad, felemel s ha légvárakat épített is az érdeklődést és idővesztést kellemes élvezettel pótolja.

Ilyen munkálkodásra van szükség az ifjúsági életben!

Ellenben, ha a közszellembe belopózkodik az önzés maró férge és fellép a mitnek mennyiért szerinti becslése, ebben az esetben az erős és már merész vállalkozási képességénél fogva is imponáló ifjúság egyeteme széteszlik, erejét szétforgácsolja — és beáll a sokat hangoztatott közöny.

Ez a két út vezet a cél felé.

Utóbbinál nincs szükség egyesülésre.

A másik el sem képzelhető a nélkül. Az egyesülés, az ezzel járó együttes munka fejleszti az együvé tartozás érzetét.

Önképző eszközöket nyújt a szakképzés terén. Szépirodalmi és tudományos viták — szónoklatok csak hasznos előkészítői az élet iskolájának.

Ez az igazi út. Inkább keveset érni el, mint semmit.

Mert az ideálokból nem minden, sőt gyakran kevés érhető el.

Erre a tapasztalatokra kell jutni a mult évi főiskolai lapok elolvasása után.

Néhány lap szolgálja az egész magyar ifjúság ügyeit. Ezek is vannak! Innen ismerjük meg a különböző mozgalmakat.

Innen tudjuk meg, hogy van a társadalomnak egy elég tekintélyes rétege, a mely házi tüzhelyénél csendességben is buzgalmat fejt ki s hogy nemcsak vizsgázni szokott és nem szokott, hanem bizonyos speciális és legfőlebb őket érdeklő kérdések iránt is érdeklődik.

Magának az ifjúságnak áll érdekében gyámolitása — ne várja másoktól.

A lap a főiskolai polgárságnak érdekeit szolgálja, mindenestre ott, hol legnagyobb az érdektelenség, legkevésbé jut kifejezésre a közvélemény.

Ez ismét az összeség mulasztása. Valósággal szégyenfolt arra az ifjúságra, a mely egy ily szerény kis lap megjelenését anyagi és szellemi pártolás hiányában megakadályozza.

Pedig így van. A mult iskolai év nemcsak

nálunk, hanem Sárospatakon is arról tanuskodik, hogy nem tudnak lapjaink existálni. Folytonosan küzdenek a megélhetés nehézségeivel.

Honnan várjanak hát a lap élén állók biztató szót?

Pártfogás nélkül, elismerés hiányában a dolgok álláspontján lendíteni nem lehet.

Azt mondtam, hogy az ifjúság ideális gondolatvilága magasabb eszmék megtestesítésén csüng.

Tekintsünk csak a mult iskolai év néhány eseményére és meggyőződünk róla.

Az eredmények nem valami égbekiáltók, de kielégítőek.

A helyzetek forgása volt sok mindennek az oka.

Év elején a programokban lelkesültség és ambicionált törekvés hangzott el, év végéig redukálódik mindez egész a közönyösségig. Elvek mellett küzdeni nem könnyű dolog. Nagyon hamar kerül ebben a harcban ellenség.

Ily elvi ellentétek mellett szakadt meg a kötelék mult évben Budapest—Debreczen, Debreczen—Sárospatak között.

A tények a közvélemény ellenére kézzelfoghatólag Debreczennek adtak igazat. Ma már nincs miért ezen vitatkozni, a reform párt kimulásával ez az emlékeztető.

A turini nemzetközi diákkongresszuson Itália kék egü földjén, szép hirnevet biztosított magának a magyar ifjúság.

A sárospataki polémia eszmecserének jó volt, bár megegyezésre nem vezetett.

A becsületszéki vitának is vége szakadt az egyetemi tanács intézkedésével.

A nagyváradi oláh jogászok tüntetésénél sem volt hiábavaló a magyar ifjúság magatartása.

A debreczeni támadás sem kerülte ki reakcióját. És így tovább.

Mindenik tevékenység rugója az ifjúság érdekeibe vágó igaz meggyőződésben leli alapját.

Itt a fajszeretet nyilvánul. Ott küzdelmet folytat az aurea mediocritás figyelem előli nem tévesztésért.

És korholja a századvégi kóros kinövéseket hathatós küzködéssel.

Küzdes mutatkozik mindenfele; az iskola komor falai között, de azon kívül is.

És a küzdes sugalmazója épen az ifjúsági életben a tiszta meggyőződés.

Mert az élet küszöbéről is be lehet tekinteni a későbbi küzdés kétes fényű végtelenébe, ahonnan azonban az ifjúsághoz igazi világításban csak a szép, igaz és jó eszméinek szabad elhullámszaniok.

Ha pedig a küzdésről ily értelemben van szó, az ifjúsági ügyek iránti érdeklődés senkinek kárára nem lehet; sőt épen a kiknek ügyeik vannak napirenden, azok részéről a szoros figyelem — egyenesen kötelesség.

Kiss Árpád.

A kísérletről a büntetőjogban.

Irta: Wolf Károly 4. jh.

Midőn a törvényhozó büntetést köt sanctio gyanánt valamely magatartáshoz, teszi ezt minden-
esetre azért, mert azon eredmény előállítását, mely következménye szokott lenni az illető magatartás-
nak, a társadalom érdekével meg nem egyezőnek tartja. Célja tehát ezen eredmény létrejövételének megakadályozása. Ezt csak az által érheti el, hogy az eredmény okrészeinek egyesülése elé akadályt gördít akkor, midőn az embernek bizonyos tulajdonságokkal bíró magatartása szerepel az okrészek között. Az akadály a büntetés képze, mely az embert büntetettre csábító, tehát az eredmény okrészeivé válható körülmények ellensúlyozására hivatva, rendesen meg is felel a maga rendeltetésének. Mind a mellett tekintélyes azon esetek száma, midőn a büntetés képzetével ellentétes irányban működő tényezők diadalmaskodnak az emberen, ki a törvény parancsát vagy tilalmát megszegve, bűnössé válik, az államnak teendője ebben az esetben arra irányul, hogy a sanctio képen a magatartáshoz kötött büntetést végrehajtsa, részint azért, hogy a bűnös részéről a társadalmat fenyegető veszélyt megszüntesse, részint, hogy mások hasonló magatartásának elejét vegye.

A büntetés ezen igazolásától természetesen visszariadnak az indeterministák. Hogyan is igazolhatná a büntetést a cél? mikor az embernek szabad az akarata, mely meg nem hajol a fenyegetés előtt, hanem szabadon minden kényszertől választetés és nem választetés közt? Azért büntetnek őket, mert az igazságérzet, ama természetfölötti titkos származású beszéd hang parancsolja, követeli, hogy ha valaki az ő parancsait vagy tilalmait megszegi, lakoljon érte. Visszautasítják a gondolatot is, mint

az ember méltóságával meg nem egyezőt, hogy eszközül felhasználják valamely cél elérésére.

A büntetőjog ezen alapvető kérdésének és a vele szoros összefüggésben lévő okság-törvénynek eltérő magyarázatában és eldöntésében gyökerezik ama nagy ellentét, mely a kísérlet tanában a két tábor, az objectivismust a subjectivismustól elválasztja. E tan az, a melynek kifejtésében az objectivisták alapelveinek téves volta a legnagyobb következtetlenségbe és ellenmondásokba sodorja híveit. A kísérlet tana ellen irányzott támadásai a subjectivistáknak másrésztől fényesen igazolják elméletüknek egyszerű és igaz voltát, melytől talán épen azért irtóznak ellenei annyira, mert egyszerű, mert mindenki megértheti, féltvén a tudományosság ama homályba burkolt nimbusát, a melylyel körülveszik magukat.

A tulajdonképeni tárgyra térve, mindennek előtt föl kell említeni amaz ellenmondást, mely magában a kísérlet elnevezésben rejlik. Valamely magatartás t. i. vagy büntetett vagy nem büntetett. Ha büntetés van hozzákötve, akkor büntetett; ha nincs, akkor nem büntetett, de a kettő közé eső valami, mint a milyen a bűnkísérlet lenne, el sem képzelhető. Büntetett kísérlete absurdum, ha az emberi magatartást tekintjük büntetettnek, mert csakis az eredménynek lehet kísérlete; ellenben a magatartást vagy tanúsítja az ember, vagy pedig nem. Tehát maga az elnevezés is hibás! Azt lehetne különben mondani, hogy nem az elnevezés bír fontossággal, hanem a tartalom, melyet az elnevezés összefoglal, de azt hiszem senki sem fogja tagadni, hogy fogalmaink helyes névvel való megjelölése sok tévedésnek veheti elejét, sőt a tudománynak egyik feladata épen a fogalmi elnevezések tisztázása. Maga a bűnkísérlet elnevezés különben híven kifejezi ama számos ellenmondást, mely magában a tanban foglal helyet.

Igen megkönnyitené feladatunkat az a körülmény, ha a tan hívei általánosan elfogadott oly fogalom meghatározását nyújtának az u. n. bűnkísérletnek, a mely a reá vonatkozó főbb irányelveket felölelné. Idáig azonban ez nem sikerült egyiknek sem. A törvénykönyvek általában a francia 1810-iki „Code pénal“ után indulnak. Különböző szavakkal fejezve ki a gondolatot, a híres „commencement d'exécution“ „elkövetési cselekmény“ kísért valamennyiben, így a magyar Büntetőtörvénykönyvben

is, mely a 65. §-ban következőképpen formulázza: „A cselekmény, melylyel a szándékolt büntettség véghezvitele megkezdett, de be nem végeztetett, a megkezdett büntettség vagy vétség kísérletét képezi.“ Ezen s más Büntető törvénykönyveknek hasonló általánosságban mozgó tétele aztán a legkülönbözőbb magyarázatok takarójául szolgál, a kísérlet tanának összes kérdéseit kapcsolatba hozzák ezzel.

Mindenekelőtt leszámaztatják belőle azon tételt, hogy az előkészületi cselekmények nem büntetendők. S vajjon miért következik ez az előbbiből? Mert az előkészületi cselekmények a büntettség végrehajtását nem kezdik meg, holott a kísérleti cselekmények megkezdik. Kérdés azonban, hogy igaz-e ez az állítás?

Vizsgáljuk mindennek előtt, hogy mi a különbség az ugynevezett kísérleti és előkészületi cselekmények között?

Vegyünk fel concret példát: X elhatározza, hogy Y-t éjjel, mikor ez egyedül alszik nyaralójában, megöli. E célból először is revolvert vesz, gyakorolja magát a lövésben, megszerzi a szükséges kulcsokat, de bármi oknál fogva cselekvése itt megállapodik, a kitűzött cél érdekében való további működéssel felhagy. A revolver vásárlását, a lövési gyakorlatot, a kulcsok megszerzését, az előkészületi cselekmények nevével jelölik meg.

Tegyük fel, hogy M. ugyanily körülmények között elhatározza N. meggyilkolását, ugyanoly előzmények után nem állapodik meg, mint X. hanem elmegy a nyaralóba, a beszerzett kulcsokkal kinyitja az ajtókat, betör N. hálószobájába, rá is lő N-re, de nem találja el, mire N. ártalmatlanná teszi. Ez esetben M. kísérletet követett el.

Már most igaz-e az, hogy X. és M. magatartása között az a különbség, hogy X. nem kezdte meg az általa végbevitt cselekmények folytán a gyilkosság büntetettét, holott M. cselekményei által ennek véghezvitele megkezdett?

(Folytatása következik.)

Padfaragás.

Biz ez különös téma a cikkezésre, de kénytelenek vagyunk vele foglalkozni.

A dolog így áll:

Mint talán mindenütt, úgy a mi főiskolánkban

is divatozik az a rossz szokás, hogy előadások közben a hallgatók egy része mulatságosabb dolognak tartja a padok faragását, mint a tanár előadására való figyelést.

A hallgatóság e jogtalan szórakozása évről-évre jelentékeny kiadást okozott a főiskolának. Nem nélkülözi tehát a természetességet akadémiánk igazgatójának amaz egyszerű eljárása, hogy az eddig a főiskolát terhelő ilyenmű költséget válogatás nélkül az akadémia hallgatóira rótták ki. Voltak, akik méltatlankodtak érte, de a dolog nagyobb hullámukat nem vert fel. És véleményünk szerint, ha a padjavítást félvétenként, vagy épen csak év végén eszközlik, e kis méltatlankodásnál egyéb ezután sem történt volna. A dolgot azonban kiélesítette egy körülmény. A folyó tanév pár hónapja alatt hetenként járták fel a termeket s a legkevésbé megrongált padokat is kidobtatván s azokat újjal cserélvén fel, gyorsan szaporodott azoknak száma, kik félreértvén igazgatóknak bizonyára csak egy rossz szokásnak gyökeres orvoslását célzó törekvését, a helyett, hogy a sérelmesnek tartott intézkedésen komoly emberekhez illő módon akartak volna segíteni, a megtorlásra gondoltak s annak a padokra firkált gunyversek alakjában olyan módjához nyultak, mely magára az ifjúságra mélyen megállázó.

Igy akarni elégtételt szerezni, olyan emberekhez, kik igényt tartanak a „művelt“ titulusra — nem való. E ténykedést nem volna szabad az ifjúság ténykedéseül tüntethetni fel. Ez eljárás lehet egyesek éretlenségének folyománya, de nem szabad, hogy ilyet az „ifjúság“ tegyen.

Október hó 25-ikén este ifjúsági gyűlés volt ez ügyben. Nagyon sajnálatos dolog, hogy e gyűlésen az imént ecsetelt nézet, mely kétségtelenül a többségé, precizirozott határozat alakjában némelek nagyszájaskodása következtében ki nem mondatott. Ezt megkövetelte volna, ha más nem, az ifjúság érdeke a multért.

A jövőnek elég kedvetlenül nézünk elébe. A viharos ifjúsági gyűlésnek mintegy viszonzásául *harminchat* padot cs.réltek ki a termekben újjakkal.

Nem kell hozzá sok lélektani ismeret, kiszámítani a kedélyekben ez eljárás szülte eredményt. E harminchat pad kidobása növeli kesernyés hangulatát az ifjúság zömének, kik ártatlannak érzik magukat s kiktől semminémű okoskodással nem lehet elvitatni igazukat, hogy jogtalanul viselik má-

*

sok éretlenségének kellemetlen következményeit. És e kesernyés hangulat minden egyébben inkább meg fog nyilatkozni, mint az „éretlen“ társak kikutatásában. A magyar ember irtózik attól, hogy spiclinek nevezzék. Keres más menekvést.

A kibontakozásnak igenis van módja, de az nem fog bekövetkezni az eddigi eljárás tovább forszírozásával. Mert hiában helyteleníti az ifjúság zöme a padfaragást, egyesek mindig akadnak, kik nem gondolva tettök eredményével, haszontalan kedvteléseket tovább is folytatják. Most már ez egyesekért fokozott büntetésben részesíteni az egészet, lehet hogy helyet foglalhat a kaszárnyákban, de nem egy akadémián, a hol elejtve az erkölcsi pressziót, kizárólag a fizetségtől való félelemmel, hogy mennyire nem lehet eredményt elérni, mutatják az eddigiek.

Ez nem akar előljáróink eljárásának bírálata lenni. Vélemény az ifjúság köréből. Elfogulatlan vélemény, kár lenne figyelmen kívül hagyni.

Tessék a padokat év végén kijavíttatni s az így keletkezett költségeket róni ki az ifjúságra. Mert bármennyire is elítélje valaki a padfaragást s bármennyire is óhajtsa e rossz szokásnak gyökeres kiirtását, nem szívesen fizet tíz forinttal ott, a hol egy forinttal is eleget tehet.

Színház.

E rovat alatt hosszabb közleményt óhajtottunk mindjárt az első számban kezdeni, a tér tulsufolt-sága miatt azonban kénytelenek vagyunk azt lapunk jövő számára fentartani.

A hálátlanság megérdemlett vádja nélkül azonban nem hallgathatjuk el *Komjáthy János* színigazgatónak egy nemes ténykedését.

Tudva azt, hogy ugy főiskolánknak, mint a többi tanintézeteknek vannak nagy számmal olyan növendékei, kiknek anyagi helyzetök nem engedné meg a színházba menetelt, de meg tudva azt is, hogy az előbbi okot nem említve, ritkán jutnak az ifju növendékek olyan helyzetbe, hogy igazán nekik való, a lelket nemesítő, az ésszt és műérzéket fejlesztő előadásokat nézhessenek végig, kérvényt nyújtott be a színügyi bizottsághoz azért, hogy adjanak számára engedélyt, miszerint ifjúsági ingyen előadásokat rendezhessen bizonyos időközökben.

A színügyi bizottság nemesen gondolkozó elnökével, *Komlóssy Arthur* városi főjegyzővel élén készséggel egyezett bele az igazgató szép tervébe.

Igy történt aztán, hogy az ingyen előadások tényleg megkezdődnek, illetve október 25-én már meg is kezdődtek „Bánk bán“ előadásával.

A jegyeket a tanintézetek igazgatói osztották ki a növendékek között, kik vezetőikkel élükön sűrű sorokban vonultak a Musák csarnokába.

Hálás közönség volt, lelkesen tüntettek a népszerű igazgató mellett.

Főiskolánk ifjúságának nevében azonban illő kötelességet vélünk teljesíteni, midőn *Komjáthy* igazgató urnak e helyen is tolmácsoljuk nemes buzgalmaért hálás köszönetünket.

Előfizetési felhívás a „Debreceni Főiskolai Lapok“-ra.

Az ev. ref. főiskola kebelében fennálló Magyar Irodalmi Önképző Társulatnak immár négy évtizedes pályáját megfutott „Heti Közlöny“-e most a negyedik évben fog nyomtatottalakban megjelenni.

Hisszük és reméljük, hogy a nemes pártolás tüze most sem fog lelohadni azok szívében, kik az ifjúsági életnek, mozgalmainak, törekvéseinek, lelkesüléseinek részesei s kik az ifjúságnak barátai, bátorítói. Hisszük és reméljük, most is sorakoznak körülünk lelkes hivek, kik nemcsak belátják, de átérezik az ilyen, bár szerényen megjelenő lap jelentőségét az ifjúsági élet felpozídisására, irányítására és visszatükröztetésére nézve. Az év folyamán kitűnő tollu munkatársak egész serege támogat bennünket. Működésüket megigérték: *Szabolcska Mihály, Lovász János, Kun Béla, Farkas Imre, Kovácsy Kálmán, Kemény Emil, Sipos Béla, Kupcsay Félix, László Gyula, Takács Endre, Kiss Árpád, Fráter Ernő, Madarassy Gyula, Wolf Károly, Kardos Endre* stb.

A magyar ifjúságnak szent kötelessége, hogy vegyen kezébe minden nemes eszközt, melylyel a mult, a 48-iki szép napok tradícióihoz méltóan be tudja bizonyítani életképességét, hivatásának, elkötelezettségének teljes átérzését. E lap ily eszköz

akar lenni, programjának alapja mindig tiszta honfui lelkesedés, előre törés, de komoly körültekintés lesz.

Kik szíveteknek csak egy kis melegével vonzódtok az ifjúsághoz, s örömmel nézitek annak hazafias felbuzdulását, jöjjetek és gyámolítsatok!

A lap a tanév első felében 2-szer jelenik meg havonként, a második félévben pedig — tekintettel a jogakadémia 100 éves jubileumi ünnepségeire s a Debrecenben rendezendő országos diákkongresszus előkészítésére — havonként háromszor, esetleg a szükséghez képest többször is.

Előfizetési ára egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Tanulók és ifjúsági egyesületeknek egész évre 1 frt 50 kr, félévre 75 kr.

Debrecen, 1899 nov. 1.

Boross Lajos,
a D. F. L. felelős szerk.
Kun Zoltán,
a kiadó hivatal főnöke.

C S A R N O K.

Idealismus és materialismus a szépirodalomban.

A. Olvastad „Cyrano de Bergérac“-ot?

B. Igen.

A. Nos? Ennyi az összes szavad?

B. Hát mit mondjak neked?

A. No már engedj meg pajtás, sok embernek tettem fel már ezt a kérdést, mit neked, de egyik sem felelt rá egy rövid s még hozzá nagyon is rövid igennel.

B. Hanem?

A. Hanem elragadtatásának a legmagasztalóbb szavakban adott kifejezést és te pedig mindössze annyit mondasz, azt is szörnyen unott arccal, hogy: „Igen.“ Talán bizony neked nem is tetszik a világirodalom ez új remeke?

B. Nem.

A. No téged ki kellene tömetni. Ezt a kritikát még eddig nem hallottam. De kérlek ezt mások előtt ne mond, mert csak blamirozod magad. Tudod-e, hogy ezt a darabot Párisban egy egész Saison alatt minden nap zsufolt ház előtt adták?

B. Tudom. A szerzőnek nagyon szép tantiémejei lehettek.

A. De hát tulajdonképp miért nem tetszik neked ez a darab?

B. Először is nyakatekert képtelenség, másodszor pedig az iránya a legémelygősebb sentimentalismussal vegyes idealismus.

A. A jövő iránya ez. A durva materialismus utolsó napjait éli az irodalomban, — hála Istennek. S most már talán ismét lesz idő, midőn az embernek nem kell archeolognak lenni, ha egy leány ismerőse számára kell könyvet keresni. Most már végre az idealis irány lesz az uralkodó, az egyedüli jogosult irányzat.

B. Nos hát nagyon tévedsz, ha azt gondolod, hogy ez a képtelen irány dominálni fog s ezen tévedésed alapszik azon még nagyobb tévedéseden, mely szerint az idealismus az egyedüli jogosult irányzat.

A. Igenis, az.

B. Ennek a megcáfolására nem is bocsátkozom theoreticus fejtegetésekbe. Csak azt mondom: képzelj el magadnak azt, hogy az összes színházakban csupa Cyrano de Bergérac-féle irányu és irányu darabokat adjanak és a könyvtárak csakis ily irányu műveket árusítsanak. Azt hiszem, hogy nem jósolok rosszul, ha azt mondom, hogy két hónap múlva a színházakban a színészek és a sugón kívül nem volna senki (idővel azok is megszöknének), a könyvtárak 90 százaléka pedig csődbe kerülne.

A. Tulzod a dolgot és ez az egész feltevés a mai enervált közönség rossz izlésére van alapítva. Én részemről épen azt gondolom, hogy az általad leirt viszonyok közt mihamar nemesebb izlés terjedne el a közönség körében s többé nem tudná élvezni a materialisták triviális munkáit. Ez az irány hivatva van arra, hogy az izlés nemesítésével együtt az erkölcsöket is megjavítsa.

B. Óriási tévedés, Épen ellenkezőleg mutatja azt a történelem. Midőn az irodalom a legideálisabb eszmékkel foglalkozik s a költő pegazusán ülve finoman gondozott kezekkel kapkod az eszményi csillagok után és vigyáz, hogy műve ne legyen egyéb, mint finom, rózsailatú limonádé, olyankor a demoralisatio a lehető legnagyobb. Tekints vissza kérlek a múlt század végére, a mikor az irodalmi termékek olyanok voltak, mint valami édes illatu perfume és látni fogod, minő lazák voltak akkor

**

az erkölcsök. Hidd meg, hogy ha az idealismus, mint életelv meg is őrzi az erkölcsöket, mint irodalmi irány azt nem éri el.

A. Talán bizony azt hiszed, hogy a materialismus képes erre?

B. Igenis azt hiszem. Szent meggyőződése az. Mert minden ily irányu munka célzatos kell, hogy legyen, ha értékkel akar birni. A trivialis (a mint ti mondjátok) külső alatt mindig mély morális célzat rejlik. De ne érts félre kérlek. Én nem a dekadens ponyva irodalomról beszélek, csakis azon művekről, melyeknek valódi irodalmi becsük van. Ha Zola. Bourget, Feuillet, Maupassant, Tolstoj vagy Suderman, Echegaray, Sardou, Ibsen bármelyik munkáját olvasod, lehetetlen, hogy ne találj fel bennük az erkölcsnemesítő célzatot. Le-festik a rosszat, nem a rosszban való gyönyörköd-tetés, hanem az attól való megundorodás érzetének felköltése végett. És így az a fegyver, melyet ti emeltek ellenük azzal, hogy a materiális irányzat kárára van a morálisnak éppen titeket talál. Ez az irodalmi paradoxon. És ne hidd azt, hogy ez a ti új irányotok egyéb lesz, mint az irodalom ephemer életű ferde kinövése. Hamar elmulik az, mint már annyiszor megtörtént. És látod ép ez mutatja azt, mily óriási tévedésben vagy, midőn azt mondod, hogy az idealismusnak létjoga van az irodalomban. Ez az irány soha sem volt és nem is lehet állandó.

A. Mintha bizony a materialismus az volna. Hiszen az meg éppen csak az utóbbi évtizedek korcs-szülötte.

B. Látod, már ismét tévedsz, nem is az utóbbi évtizedek szülötte, nem is korcs. Ezt az irányzatot megtalálod Sophokles és Aristophanestól kezdve a mai napig mindig és mindenütt, hol kisebb, hol nagyobb mérvben. Megtalálod még ott is, a hol nem is sejtet, de ha kissé gondolkozol, okvetlenül ráakadsz, sőt tovább megyek, meg kell találnod minden olyan igazi becsű műben, melyben nő szerepel.

A. Ez nagyon merész állítás és nem tudom, hogy fogod ezt velem elhíttetni. Hiszen éppen a nő az idealismus központja.

B. Na ja! Csakhogy az más nő mint a mienk és mint a milyen az igazi. Ezért nem ér semmit a ti irányotok, mert az egész olyas valamire van alapítva, a mi nem létezik. Az ideális nő, a ki szenved, szeret, lemond, áldozatot hoz, de soha sem vétkezik: sohasem élt és sohasem fog születni. A legnagyobb igazságok közé, miket ember valaha

mondott, tartozik a materialista írók királyának Shakespeare-nak az a mondása: „Gyarlóság: asszony a neved.”

A. No persze! Könnyű ezt ráfogni az asszo-nyokra! De mi akkor hát szép az életben, ha ezt az utolsó szépet is a rossz teljességének kiáltjátok ki.

B. Ne érts félre. Én nem azt mondom, hogy a nő abszolút rossz, csak azt hogy ideális nem lehet. Hisz maga a cél, melyért teremtvén van sem ideális. Én ezzel látod még azt is bebizonyítom, hogy ti nagyobb materiálisok vagytok nálunk. Mi beérjük a nővel úgy, a milyen, de ti gourmandok vagytok, nektek jobb kell a meglevőnél. És látod ép a rugó is, mely a nőt tette ideálissá nagyon is materiális, mert az a rugó a vágy.

A. No látod, nagyon tévedsz ám; nagyon. Azt mondtad, hogy a mi ideálunk — a nő — fel van ruházva minden erénnyel, de sohasem vétkezik. Nos ott van a legnagyobb idealista írónak, Goethe-nek a Gretchenje. Gretchen vétkezik és azért mégis ideális marad.

B. Igen, materiális szempontból. És éppen az a bökkenő, hogy te azt nem veszed észre, hogy az egész Faust, amelyet te az idealismus remekművé-nek gondolsz, tulajdonképpen kigunyolása az ideális-musnak.

A. Bolondság!

B. Vajjon? Hát nem veszed észre benne a czélzatot? Hiszen mi tulajdonképpen a veleje az egész remekműnek? Az, hogy az ember egész ide-ális világát feláldozza egy kis materiális gyö-nyörért. Ott hágy tudományt, hirt dicsőséget, lelkét is eladja egy szép leányért. és most jön a földolog. Ha Faust és Margit megelégednének azzal, hogy holdfényes éjeken duettet énekelve epekedjenek — megmaradnának ideális ideáloknak, de mert teszik azt, amit minden józan eszű emberpár megtesz a helyükben, lesz belőlük materiális ideáljellem. És ez a különbség. A ti irodalmatok az ideálnál nem ismer rosszat és azért nincs is benne élet; a mienk vétkezik is, de legalább él, mozog, valódi ember.

A. Beszélhetsz nekem! Szent meggyőződése az hogy csak idealismus teremthet valódi szépet.

B. Legyen neked a te hited szerint. Hanem nekem úgy tűnik fel ez a két irány, mint egy klasz-szikusan alkotott gyönyörű Vénus szobor és egy csinos parasztleány. Amaz szép, de hideg. Ez talán nem oly szép, de él. És én inkább ezt választom.

Takács Endre.

Egyesületek.

— A Magyar Irodalmi Önképző Társulat.

Főiskolánknak egyik legtisztesebb egyesülete a Magyar Irodalmi Önképző Társulat. Sajnos hogy e címet, a tisztos jelzőt sokkal inkább nagy multja, mint a jelen munkássága folytán érdemli meg. Elszomorító jelenség ismétlődik ugyanis itt az újabb évek folyamán s ez az, hogy hivatását, az önképzést kitartóan munkálni, az irodalom körébe tartozó termékekben, — nem tüneményszerű, — de joggal megkívánható értékes munkát felmutatni s az összes tagok egymás közötti érintkezésének felolvasások, bírálatok, szavalatok alkalmával megkövetelhető nivóját fentartani nem képes.

Hogy mi ennek oka? Annyira elsatnyult volna a munkára való kedv és képesség a tagokban, hogy a tudatlanságot tarthatjuk e jelenség természetes okául? Vagy oly szerencsétlenül választja meg a Társulat újabban vezető embereit, hogy ezeknek tehetetlensége, avagy vétkes hangyagsága az oka a szomorú hanyatlásnak? Feleletet adni e kérdésre nem akarunk még most. Év elején vagyunk, a munka kezdetén. Nem lehetetlen, hogy a feleletadással adósok maradhatunk, de ha szükség lesz rá, nem hallgatjuk el azt. Tanácsot osztogatni nem akarunk, de egy dolgot szükségesnek tartunk jelezni.

Azt, hogy mert valaki valamit felolvas, vagy hogy valaki a bírálat címe alatt a nyilvánossághoz szokás kedvéért valamihez hozzá szól, avagy hogy valaki egy hosszú költeményt belesülés nélkül elmond, — azt még a Magyar Irodalmi Önképző Társulatban érdemnek minősíteni nem való, mert hogy az ilyen alantós felfogás mire vezet, mutatják a mai állapotok, a mikor általános felfogás szerint a Társulat tarthatja szerencsésének, ha gyűlésein egyáltalán előáll valaki munkájával és nem az a valaki, hogy módjában áll a Társulat figyelmét megnyerni pár pillanatra a maga részére.

A társulat alakuló közgyűlése szept. hó 29. napján tartatott meg. *Ferenczy* Gyula felügyelő tanár ur szép beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Elszomorodását fejezte ki a Társulat közel multjának eredménytelenségein anélkül, hogy a jövőbe sok reménynyel tudna tekinteni. Bántja őt az ifjuság enervált kedélye s fél, hogy a tettek ideje körünkől végleg letűnik. Célzott a tavalyi oratóriumi emléktábla ügyére, melybe némelyek oly lelketlenül

vittek politikai kérdést s fájlalta, hogy Debrecen főiskolájának ifjuságában nem volt elég lelkesültség szembe szállani az akadályokkal s hogy megindított szép mozgalmát az első ellenvetésnél már cserben hagyta.

Ecsetelte a kör munkásságának célra vezető irányait, vázolta a módokat, melyek megkísérlendők az irodalmi élet fellendítése érdekében. Azután alakulásra híván fel a gyűlést, a tisztikar következőképen alakult meg: Elnök: *Sipos* Béla 4. jh.; főjegyző: *Szabó* Elek 2. jh.; aljegyző: *Kádár* László 2. jh.; titkár: *Nánássy* Lajos 2. th.; pénztárnok: *Kovács* Imre 4. jh.; ellenőr: *Kiss* Árpád 4. jh.; szerkesztő: *Boross* Lajos 4. jh.; kiadóhivatali főnök: *Kun* Zoltán 1. th.; választmányi tagok: *Kun* Béla 4. jh., *Rácz* Lajos 1. jh., *A. Nagy* Sándor 4. th., *Szabó* Miklós 3. th. és *Tóth* Dezső 8. o. t.

— A Joghallgatók Segítő Egyesülete szept.

30-án alakult meg a tagok élénk érdeklődése mellett Dr. *Ozory* István jogkari dékán, felügyelő tanár elnöklete alatt. A választás minden nagyobb zaj nélkül, egyhangulag folyt le s a megválasztott tisztviselők névsora a következő: elnök: *Kun* Béla 4. jh., főjegyző: *Bacsó* Jenő 4. jh., könyvtárnok: *Molnár* Béla 3. jh., pénztárnok: *Fráter* Ernő 2. jh., ellenőr: *Benkő* Géza 2. jh., aljegyző: *Rácz* Lajos 1. jh., választmányi tagok a 4. évről: *Mohácsy* János és *Sipos* Béla, a 3. évről: *Mészáros* Károly és *Szitha* Sándor, a 2. évről: *Groisz* Sándor és *Szabó* Elek, az 1. évről: *Pákay* Béla és *Máriássy* Endre. — Az egyesületnek ez idő szerint van 118 tagja, ez a szám azonban az előző évek tanúsága szerint még emelkedni fog. Költségvetése az egyesületnek a jelen iskolai évre a következő: Ingyenszolgáltatásra szolgáló összeg 350 frt, könyvtárgyarápításra 150 frt, előre nem látható kiadásokra 90 frt. Az alaptőkéhez az idén — az alapszabályok az $\frac{1}{5}$ részt is megengedik — a tiszta jövedelem $\frac{2}{5}$ -öd része fog csatoltatni, tekintettel arra, hogy az egyesület vagyonának tetemes része kölcsönsegély gyanánt van kiadva s a tagok jelenlegi kevés száma miatt a választmány az ingyenszolgáltatások összegét is elegendőnek látta a minimumban megállapítani. Kölcsönsegélyezés képen eddig kiadatott 1190 frt — Terhes, de szép teendők várnak az egyesületre a jogakadémia száz éves jubileumának s az azzal összekötött diákkongresszusnak előkészítésében, sőt a kongresszus rendezése egyes egyedül reá nehezül, mert a társulás és összejövétel joga a magyar ifju-

ságnak csakis egyesületi alapon lévén úgy ahogy megadva, a kongresszust is csak valamely egyesület hívhatja össze. Erre pedig — kétséget sem szenved — hogy úgy eddigi vezér szerepvivésénél és tekintélyénél, mint azon körülménynél fogva, hogy a jogász ifjúság irányadó elemeit zárja magába, — csakis a Joghallgatók Segítő-Egyesülete jogosult.

— **A „Debreceni főisk. gyorsíró egyeslet“** ezen évi alakuló gyűlését szeptember hó 28-án Nagy Sándor ügyvéd, Török Péter főgymn. tanár és nagy számu akadémiai érdeklődő közönség jelenlétében tartotta meg.

Elnökké és lapszerkesztővé választott egyhangulag Madarassi Gyula okl. gyorsírás tanító, IV. éves joghallgató, ki tartalmaz beszéddel foglalta el elnöki székét. Főjegyzővé Görömbei Péter hittanhallgató, majd az ő lemondása folytán Tóth János 8. o. t., pénztárnokká és autographálóvá Szabó Ernő 8. o. t. Könyvtárnokká Lengyel Imre hittanhallgató aljegyző és titkárrá Tóth Dezső 8. o. t. mindnyájan egyhangulag választottak meg.

Tanfolyam vezetők lettek: Gyakorlók és haladók részére Madarassi Gyula, kezdők részére Tóth János 8. o. t. és Bálint Antal 6. o. t. Választmányi tagok a hittanhallgatók közül Simon Imre és Nyárádi László, a joghallgatók közül Kiss Árpád és Minczer Antal, a gymnasiumi tanulók részéről Kéki Lajos és Bóné Endre. Az egyeslet tagjainak száma 80.

Tanfolyam vezetői vizsga. Fenti egyesület a múlt év folyamán hozott ama határozatát, hogy mindazok, kik a gyorsírás tanítására az egyeslet kebelében vállalkoznak s még oklevéllel nem bírnak, tanfolyam vezetői vizsgát tartoznak tenni, f. évi szept. hó 28-án fogadosította először.

A vizsgálatra 3 tanuló jelentezett: Tóth János joghallgató, Szabó Ernő 8. o. t. és Bálint Antal 6. o. t. A vizsgálatra nézve irányadó az országos tanítókat és tanítónőket vizsgáló miniszteri bizottság szabályzata volt. A másfél óráig tartó vizsgálat eredménye az lett, hogy a jelentkezők mindnyájan egyhangulag képesítették.

A vizsgáló bizottság elnöke Nagy Sándor ügyvéd, tagjai pedig Török Péter főgymnasiumi tanár és Madarassi Gyula okl. gyorsírás tanítók voltak.

„Debreceni gyorsíró“ Vegyes tartalmu havi folyóirat Gabelsberger-Markovits rendszer szerint. Szerkesztő Madarassi Gyula, autographáló Szabó Ernő. Kiadja a „Debreceni főiskolai gyorsíró egy-

let“. Megjelenik évenként 10-szer. Előfizetési ára egész évre két korona.

Az 1. szám tartalma:

Vezér (Lyka Károly) Magyar diák gyorsírószövetség. (Madaí Gyula) Elnöki megnyitó. (Madarassi Gyula) Vegyesek. Egyesletek és körök. Irodalom. Szerkesztői üzenetek.

A „Debreceni gyorsírón“ kívül csak B.-pesten és Sopronban jelenik meg gyorsírási lap Magyarországon. A Debreceni gyorsíró a vidéki gyorsírók organumává nőtte ki magát, melyre az orsz. magy. Gyorsíró egyesület is gyakran hivatkozni szokott. Nagy feladatot teljesít a gyorsíró-egyeslet, midőn nemcsak tanfolyamai által teheti lehetővé másutt ez országban sehol nem található mesés olcsó áron a gyorsírás közkincsese tételét, hanem szaklapot is tart fenn. E havi folyóirat különben a főiskola kebelében levő minden tanulónak 1 korona díjért adatik.

— **A Hittanszaki Önképző Társulat** szeptember 27-én nt. dr. Erdős József felügyelő tanár elnöklete alatt tisztikarát a következőképen alakította meg: Elnök: Cziriák Béla esk. fel., alelnök-pénztáros: Papp Lajos esk. fel., főjegyző: Kiss Tamás 3. th. aljegyző-könyvtáros titkár: Bary Gyula 2. th. szerkesztők: Uray Sándor 4. th. és Nánássy Lajos 2. th. Választmányi tagok: Halász Endre 3. th., Nyárády László 2. th. s Kún Zoltán 1. th. De mivel a megválasztott elnök és alelnök nem fogadták el a bizalmi állásokat, okt. 7-én új választást kellett tartaniok, midőn elnökké Papp Gyula 4. th., alelnökké Szabó Miklos 3. th. választottak.

— **A főgymn. Önképzőkör** szept. 16-ikán tartotta alakuló gyűlését, melyen a tisztikar a következőképen alakult meg: Elnök Zalai Béla 8. o. t. főjegyző: Oláh Gábor 8. o. t., titkár: Forberger Béla 8. o. t., alelnök: Gulyás József 7. o. t., aljegyző: Erdei Károly 7. o. t., pénztárnok: Buzás Antal 7. o. t. Választmányi tagok: Dienes Pál 8. o. t., Kéki Lajos 8. o. t., A. Nagy Sándor 7. o. t., Székely Árpád 7. o. t. Pótválasztmányi tagok: Abraham Ernő 8. o. t., Kövér Árpád 8. o. t., Burai István 7. o. t., Kertész István 7. o. t.

A kör különben már ez évben nagyfontosságú lépést tett. Elhatározta ugyanis, hogy nevét „Arany-Önképzőkör“-re változtatja. E lépésre az ösztönözte a kört, hogy ez uton is kimutassa nagy költőnk iránti tiszteletét, a kit különben is kötelek fűznek e városhoz és főiskolához, a mennyiben itt végezte

felsőbb iskoláit. Az indítvány most a tanárkarhoz van felterjesztve megerősítés végett.

— **A Felsőbb Tanulók Olvasó-Egylete** az idén 215 taggal alakult meg. A gymnasiumi tanulók csakis azon feltétel alatt iratkozhatván be, ha előre lefizetik a tagsági díjnak legalább felét, — mivel a gymnasiumi igazgatóság nem hajlandó azt az év végén bizonyítványukra betáblázni — közülök csupán 8 vetette alá magát eme feltételnek, innen a tavalyihoz képest feltűnő tagapadás. Az alakuló gyűlés szeptember 23-án tartotta meg. A tisztikar a következő: Elnök Bagaméry Károly szenior, alelnök Csighy Andor esk. fel., főjegyző Nánássy Lajos 2. th., pénztáros Szabó Miklós 3. th., ellenőr Buzás Antal 7. o. t., könyvtáros Balogh Gyula 3. th.

— **A Jogász Önképző-kör** tisztikara szept. 27-én alakult meg. Elnök: Varga Imre 4. jh., főjegyző: Wolff Károly 4. jh.; aljegyző: Kovács Gyula 2. jh.; pénztáros: Balogh Sándor 3 jh.; ellenőr: Szabó Jenő 2. jh. Választmányi tagok: Mohácsi János 4. jh., Veress Sándor 3. jh. Benkő Géza 2. jh. Rác Lajos 1. jh.

— **A Hittanszaki Segély-Egylet** alakuló gyűlése október 4-én folyt le. Elnök: Bagaméry Károly szenior, alelnök: Cziriák Béla esk. fel., jegyző: Nánássy Lajos 2. th., pénztáros: a. Nagy Sándor 4. th., ellenőr: Kiss Tamás 3. th. Választmányi tagok; Szabó Lajos, Papp Gyula 4. th., Baráth Imre, Bereczky László 3 th., Harsányi Pál, Simon Imre 2. th Imre József, Bartha György 1 th.

— **Főiskolai énekkar** szeptember 20-én tartotta meg alakuló közgyűlését. A tisztikar a következő: Elnök: Mácsay Sándor ének és zenetanár; főjegyző; Szabó Lajos 4. th; 1-ső választmányi tag Székely Gyula 4. jh., választmányi tag a tenor primból Pásztor Imre 4. jh., a tenorsekundból Bereczky László 3 th., a bassprimból Szabó Miklós 3. th., a bassekundból Szűcs László, zászlótartó Baráth Imre 3. th.

— **A Jogász Asztaltársaság.** Három évvel ezelőtt alakult meg emez életrevaló társasága a jogászoknak, s az évenkénti tapasztalat mindinkább igazolja szükségességét e komoly célu s mégis vidám összejöveteleknek, hol a legfontosabb diákügyek felől is az eszmék kicseréltetvén, a társaság nagyban befoly az ifjúság véleményének helyes irányba terelésére. Miért is a felmerült vitákban a józan elemet mindig az asztaltársaság tagjai kép-

viselték. Ezelőtt két évvel is, mikor a jogászok és theologusok között ama — bár komoly alapokon épült, de heveségtől egyik oldalról sem ment — viták az egyetértést megzavarták: e társaság volt, mely mindent elkövetett a szenvedélyek lehűtésére s a béke helyreállítására. A tavalyi csendes évben a tanárok és tanítványok közti jó viszony istápolásában kereste s találta meg hivatását, vendégül látván fehér asztalai mellett nem egyszer tanári karunk több tagját. A jelen iskolai év ismét nagy teendőket ró a társaságra. Jogakadémiánk fennállásának száz éves évfordulójával kapcsolatban rendezendő diákkongresszus előkészítésénél a Jogász Segítő-Egyesület mellett reá vár e feladat oroszlánrésze. A mi sajnálatos viszonyaink közepette, mikor jogász ifjúságunk egyetlenegy oly egylettel sem dicsekedhetik, melynek külön helyisége lévén, a jubileumi vendégek fogadására hivatott lenne: e kötelesség első sorban az Asztaltársaságra hárul. Épen ezért kívánatos, hogy mennél többen iratkozzanak az Asztaltársaság tagjai közé, sulyt adandó ama véleménynek, melyet alapos eszmecserék után a társaság helyesnek talál. — Ez évi alakuló gyűlése e társaságnak szombaton délután két órakor tartatott meg Mohácsi János korelnök vezetése mellett következőleg alakult meg a tisztikar: Elnök Bacsó Jenő 4. jh., alelnök Kemény Emil 3. jh., főjegyző Sántha Sándor 3. jh., pénztáros Mészáros Károly 3. jh., ellenőr Arsenovits Gyula 4. jh., aljegyző Osvald János 3. jh. A választmány tagjai: Kun Béla, Mohácsi János, Fráter Ernő, Szabó Elek, Mrksicz Dusan, Márton Jenő és Holländer György.

Az ekként megalakult társaság háromtagu küldöttség által felkéri Dr. Ozory István jogkari dékánt a diszelnöki méltóság elfogadására s egyuttal meghívja őt az első rendes gyűlésre, mely november 3-án este 8 órakor lesz Törő Imre vendéglőjében.

— **Főiskolai zenekör.** Főiskolánk eme fiatal egyesülete hova-tovább leküzdvén a kezdet nehézségeit, lassankint kiegészítő alkatelemévé válik ifjúsági életünknek. Tavaly még csak bölcsőkorát élte és máris hathatós tényezője lett városi társadalmunk és az ifjúság egymáshoz való közeledésének amaz ünnepélyek által, melyekkel kilépven kollegiumunk falai közül, városunkban is nagy sikert aratott. Az alakuló gyűlés október 20-án tartatott meg dr. Kérészy Zoltán felügyelő tanár vezetése mellett. — Elnökké választott

Szilágyi Imre 1. jh., míg a legfontosabb karmesteri tisztre akadémiánk kész zeneművésze, *Pásztor Gyula* 3. jh., főjegyzővé *Mocsáry Miklós*, pénztárosá *Z. Kiss Jenő*, gazdává *Forucz Gyula* választották meg.

Vegyes közlemények.

— **Évnyitó istenitüsztelet.** Akadémiánkon az 1899/1900 évet megnyitó ünnepélyes istenitüsztelet szeptember 11-én délelőtt folyt le a hagyományos múlt által megszentelt oratórium falai között. Dr. Erdős József mondott szívet megható imádságot s utána Csiky Lajos tartotta meg rectori értekezését a szabad akaratról, mely ügyes kidolgozásával s bibliai alapon álló érveléseivel mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét.

— **A budapesti Egyetemi Kör** szeptember hó 23-án alakult meg. Az utolsó napig két párt állott egymással szemben, a Nemzeti Párt és a Radikális Egyetemi Ifjak pártja. A választást megelőző nap azonban az utóbb nevezett párt jelöltje visszalépett s így a Nemzeti Párt, melynek *Bánlaky András* volt a jelöltje, egyhangú választással vonult be az Egyetemi Körbe. A Kör tisztikarát a következők személyében alkotta meg:

Elnök: *Bánlaky András*, alelnökök: *Meiczer Elemér*, *Zsembery István*, főtitkár: *Horváth Zoltán*, főjegyző: ifj. *Madarász Jenő*, főpénztáros: *Csepreghy János*, háznagyok: *Fehér Edgár* és ifj. *Gebhardt Károly*, főkönyvtáros: *Lazay Aladár*, könyvtárosok: *Serly Antal*, *Hentz Károly*, levéltáros: *Mokry Ferencz*, ellenőr: *Wagner Ede*. Az Egyetemi Lapok felelős szerkesztője *Köpösdý Dezső*, segédszerkesztő *Brázovay Kálmán*, a kiadóhivatal vezetője *Adorján Dezső*. Matinéelnök *Keglevich István gróf*, alelnök ifj. *Mihályi Péter*. Tudományos viták és rh-torikai estélyek elnöke *Molnár István*, elnöki titkár *Kajnárd János*.

Felhívás előfizetésre. *Lovász János*, lapunk munkatársa novella-kötetet bocsát közre „Alföldi képek” címmel. Kedves történetek ezek, ellesve a mi romlatlan magyar fajunknak, a délibábos róna egyszerű lakóinak életéből. Tárca-rovatunkban a szerző lekötélező szívesességéből mutatványt közlünk a megjelenő kötetből, melynek kiadását a Csokonai-kör legutóbbi választmányi gyűlésén készséges örömmel vállalta magára. Olvasóink figyelmét felhívjuk *Lovász János*nak e kötetére s melegen ajánljuk a kedves történeteknek megszerzését. — Előfizetési ára 1 frt, mely összeg szerző címére (Debreceni Első Takarékpénztár) küldendő.

— **Augusztus 2.** Nem mulaszthatjuk el, hogy meg ne emlékezzünk pár szóval arról a kegyeletes, szép ünnepélyről, melyet augusztus 2-án, a debreceni csata félszázados évfordulóján rendezett Deb-

recen város hazafias közönsége főiskolánk ifjúságával egyetemben. Két része volt az ünnepélynek. Az első rész az elesett honvédek sirjánál, — hová az emlékkerti kőoroszlánt is kivitték, folyt le. *Komlóssy Arthur* városi főjegyző, polgármester-helyettes, *Balogh Imre* kir. táblai bíró, 48–49 es honvéd főhadnagy, dr. *Bakonyi Samu* ügyvéd és *Varga Imre* joghallgató tartottak e helyen beszédeket, dr. *Benedek János* ügyvéd pedig saját szerzeményű ódáját szavalta el. Innen az óriási közönség a Nagy Sándor halomhoz vonult ki, hol a csata emlékére oszlopot emelt a város. Itt *Vecsey Imre* városi tanácsos beszélt, *Kun Béla* joghallgató pedig alkalmi ódáját szavalta el.

— **A jogász-bál.** Az idén a jogászokon van a sor, hogy a farsang alatt bált, s a gazdaszokon, hogy táncestélyeket rendezzenek. Nagyban folynak a jogászok báljára az előkészületek s mindenesetre a jól mulatni vágyó leányok nagy szomorúságára lenne, ha a mulatság valami akadály miatt mégis elmaradna. A rendezőség már nagyrészt megalakult, s most az a kérdés, ki legyen a bálelnök. Reméljük, sikerül megnyerniök valakit, a ki oda alkalmas, és akkor a farsangi murik bevezetője az idén is a jogászbál lesz, mint tavaly előtt.

— **A debreceni főiskola a segesvári Petőfi-ünnepen.** A mikor az egész ország megmozdult, hogy a magyar szabadságharc legendás korszakának egyik legnagyobb alakja, Petőfi Sándor iránti kegyeletét a segesvári csata 50 éves évfordulója alkalmából impozánsan juttassa kifejezésre, Debrecen város és annak főiskolája sem vonult félre, hanem gondoskodtak arról, hogy úgy a város, mint a főiskola képviselve legyen e nagy ünnepen. A főiskolai tanári kar képviselőjében dr. *Ozory István* jogakadémiai dékán, az ifjúság képviselőjében pedig *Kun Béla* és *Boross Lajos* utaztak ez alkalommal Segesvárra s koszorút helyeztek a megszentelt sirra, hol névtelen hősök hamvai között nyugszik a szabadság halhatatlan dalnoka, a segesvári csatamezőn elesett Petőfi Sándor.

Szerkesztői üzenetek.

K. N. S. Mindszent. Ha méltó haragod félretekését remélhetném, irnék hozzád.

D. F. Szoboszló. Kedvezményes áron csak tanulók kaphatják a lapot. Önnek a rendes előfizetési árat kell beküldenie.

B. K. Helyben. Nem hisszük, hogy maga is komolyan számított volna „mutatványának” közlésére. Sokkal okosabb dolog volna különben is, ha a római jogot tanulmányozná a „Padköltészet Anthológiájá”-nak szerkesztése helyett.

Laptársainktól cserepéldányt kérünk!